YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kuudes jaosto)

11 päivänä tammikuuta 2001 *

Asiassa C-403/98,

jonka Tribunale civile e penale di Cagliari (Italia) on saattanut EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan (josta on tullut EY 234 artikla) nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Azienda Agricola Monte Arcosu Srl

vastaan

Regione Autonoma della Sardegna,

Organismo Comprensoriale n. 24 della Sardegna ja

Ente Regionale per l'Assistenza Tecnica in Agricoltura (ERSAT)

ennakkoratkaisun maatalouden rakenteiden tehokkuuden parantamisesta 12 päivänä maaliskuuta 1985 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 797/85

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

(EYVL L 93, s. 1) 2 artiklan 5 kohdan ja maatalouden rakenteiden tehokkuuden parantamisesta 15 päivänä heinäkuuta 1991 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2328/91 (EYVL L 218, s. 1) 5 artiklan 5 kohdan tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. Gulmann sekä tuomarit V. Skouris ja F. Macken (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: J. Mischo,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies H. A. Rühl,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Azienda Agricola Monte Arcosu Srl, edustajanaan asianajajat C. Ribolzi ja E. Ribolzi,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään F. P. Ruggeri Laderchi,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Azienda Agricola Monte Arcosu Srl:n ja komission 20.1.2000 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 30.3.2000 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Tribunale civile e penale di Cagliari on esittänyt Euroopan yhteisöjen tuomioistuimelle 26.3.1998 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 13.11.1998, EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan (josta on tullut EY 234 artikla) nojalla kaksi ennakkoratkaisukysymystä maatalouden rakenteiden tehokkuuden parantamisesta 12 päivänä maaliskuuta 1985 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 797/85 (EYVL L 93, s. 1) 2 artiklan 5 kohdan ja maatalouden rakenteiden tehokkuuden parantamisesta 15 päivänä heinäkuuta 1991 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2328/91 (EYVL L 218, s. 1) 5 artiklan 5 kohdan tulkinnasta.

2 Nämä kysymykset on esitetty Azienda Agricola Monte Arcosu Srl:n (jäljempänä Monte Arcosu) ja Regione Autonoma della Sardegna, Organismo Comprensoriale n. 24 della Sardegnan ja Ente Regionale per l'Assistenza Tecnica in Agricolturan (ERSAT) välisessä riita-asiassa, joka koskee Organismo Comprensoriale n. 24 della Sardegnan päätöstä evätä Monte Arcosun hakemus sen rekisteröimisestä päätoimisten maanviljelijöiden rekisteriin.

Yhteisön lainsäädäntö

3 Asetuksen N:o 797/85 2 artiklan 5 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Jäsenvaltioiden on määriteltävä tämän asetuksen soveltamiseksi käsite päätoiminen viljelijä.

Tämän määritelmän on luonnollisten henkilöiden osalta sisällettävä ainakin edellytys, että tilalta saatu tulo muodostaa vähintään 50 prosenttia viljelijän kokonaistuloista ja että maatilan ulkopuolinen työaika on vähemmän kuin puolet viljelijän kokonaistyöajasta.

Jäsenvaltioiden on toisessa alakohdassa mainitut perusteet huomioon ottaen määriteltävä mainittu käsite, kun on kyse muista kuin luonnollisista henkilöistä."

4 Sama säännös on asetuksen N:o 2328/91 5 artiklan 5 kohdassa.

5 Jäsenvaltioiden on asetuksen N:o 797/85 32 artiklan 1 kohdan mukaan toteutettava asetuksen noudattamisen edellyttämät toimenpiteet kuuden kuukauden kuluessa 1.4.1985 lukien.

Kansallinen lainsäädäntö

6 Italian kansallisen lain nro 153, joka on annettu 9.5.1975, 12 §:ssä säädetään, että päätoimisen maanviljelijän käsitettä sovelletaan luonnollisiin henkilöihin silloin, kun sekä maanviljelijän kokonaistuloja että maatilan ulkopuoliseen toimintaan käytettävää työaikaa koskeva 2/3-sääntö täyttyy.

7 Saman lain 13 §:n mukaan lain III osastossa säädettyjä tukia voivat saada luonnollisten henkilöiden lisäksi myös osuuskuntia koskevan lainsäädännön mukaisesti perustetut maatalousosuuskunnat sekä tietyt muut maanviljelijöiden yhteenliittymät, jos kaksi edellytystä täyttyy eli jos niiden jäsenten omat tulot tilan ja yhteenliittymän toiminnasta muodostavat vähintään 50 prosenttia heidän kokonaistuloistaan ja jos he käyttävät vähintään 50 prosenttia omasta kokonaistyöajastaan tilan ja yhteenliittymän toimintaan.

8 Sardinian alueellisen lain nro 19, joka on annettu 23.3.1979, 15 §:ssä määritellään päätoimiseksi maanviljelijäksi ne henkilöt, jotka käyttävät maanviljelyyn vähintään 2/3 omasta kokonaistyöajastaan ja joiden omat tulot edellä mainitusta toiminnasta ovat vähintään 2/3 heidän kokonaistuloistaan.

9 Saman lain 21 §:n mukaan osuuskunnille ja maanviljelijöiden yhteenliittymille, jotka on perustettu voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti, voidaan niin ikään myöntää laissa säädettyjä etuuksia, mikäli kunkin jäsenen tulot maanviljelystä ovat vähintään 50 prosenttia hänen tuloistaan ja kukin jäsen käyttää vähintään 50 prosenttia omasta työajastaan tilan tai yhteenliittymän toimintaan.

10 Italian ministeriön päätöksen, joka on tehty 12.9.1985, 2 §:ssä määrätään seuraavaa:

"Edunsaajat

1. Asetuksen edellä mainitut I osastossa tarkoitetut tuet voidaan myöntää seuraaville maanviljelijöille, edellyttäen että he täyttävät kyseisen asetuksen 2 artiklan 1 kohdassa asetetut tuensaajaa koskevat edellytykset:

a) varsinaiset viljelijät, olivatpa he omistajia tai vuokraviljelijöitä, ja viimeksi mainitut myös siinä tapauksessa, että heillä ei olisi asiasta sopimusta vuokranantajan kanssa, tai vuokraviljelijät yhdessä vuokranantajan kanssa, perheenjäsenet, jotka avustavat viljelijää säännöllisesti ja pysyvästi;

b) omistajat, käyttöoikeuden haltijat ja pellonvuokraajat;

c) maanviljelysosuuskunnat, jotka on perustettu osuuskuntalainsäädännön mukaisesti;

d) varsinaisten viljelijöiden, vuokraviljelijöiden, viljelijää säännöllisesti ja pysyvästi avustavien perheenjäsenten, maanomistajien ja pellonvuokraajien yhteenliittymät;

e) sellaisten henkilöiden muodostamat yhteisöt, jotka johtavat välittömästi maatiloja, joiden omistajia he ovat tai joissa heillä on jonkinlainen määräämisoikeus. Autonomiset alueet ja maakunnat määrittävät asetuksen 6 artiklassa asetetuissa rajoissa tukikelpoisuuden edellytykset.

2. Edellytykset, joiden täyttyessä viljelijän on katsottava olevan päätoiminen maanviljelijä ja edellä mainitun asetuksen 2 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdassa tarkoitettu ammatillisesti pätevä maanviljelijä, määritetään direktiivin 72/159/ETY mukaisesti annetun alueellisen lainsäädännön perusteella. Alueellisen lainsäädännön puuttuessa sovelletaan 9.5.1975 annetun lain nro 153 12 ja 13 §:ää.

3. Tämän pykälän c kohdassa mainitut osuuskunnat, joiden ainoana tavoitteena on maatilojen hoito, voivat saada asetuksen I osaston mukaisia investointitukia, vaikka ainoastaan 20 prosenttia niiden jäsenistä täyttäisi edellä mainitut henkilölliset edellytykset."

11 Sardinian alueellisessa laissa nro 17, joka annettiin 27.9.1992, säädetään päätoimisista maanviljelijöistä pidettävän rekisterin perustamisesta ja täsmennetään, että Giunta Regionalessa (aluevaltuusto) on määritettävä mainitun rekisterin hallinnoinnin edellytykset asetuksen N:o 2328/91 säännösten mukaisesti.

Pääasia

12 Monte Arcosu on rajavastuuyhtiö, joka harjoittaa maataloutta.

13 Monte Arcosu hankki useita maanviljelysmaita Utasta, Siliquasta ja Decimomannusta. Se täsmensi notaarin laatimassa kauppakirjassa haluavansa tulla luokitelluksi päätoimiseksi maanviljelijäksi ja vaati tämän vuoksi, että rekisteröintimaksun osalta sovelletaan 8 prosentin verokantaa, josta on säädetty tasavallan presidentin asetuksen nro 131, joka on annettu 26.4.1986, liitteenä olevan tariffin 1 §:n 1 alaviitteessä.

14 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että Monte Arcosu vaati tämän jälkeen Organismo Comprensoriale n. 24 della Sardegnalta, että se rekisteröisi Monte Arcosun päätoimisista maanviljelijöistä pidettävään rekisteriin.

15 Hakemus hylättiin 11.9.1991 tehdyllä päätöksellä sillä perusteella, ettei liiketoimintaa harjoittavan yhtiön kirjaaminen mainittuun rekisteriin ollut voimassa olleen alueellisen lainsäädännön mukaan mahdollista.

16 Näin ollen Monte Arcosu nosti kanteen Regione Autonoma della Sardegnaa, Organismo Comprensoriale n. 24 della Sardegnaa ja Ente Regionale per l'Assistenza Tecnica in Agricolturaa vastaan vaatien, että se olisi kirjattava päätoimisista maanviljelijöistä pidettävään rekisteriin asetuksen N:o 797/85 2 artiklan 5 kohdan tai asetuksen N:o 2328/91 5 artiklan 5 kohdan perusteella.

17 Koska Tribunale civile e penale di Cagliari katsoi käsiteltävänään olevan riidan ratkaisun edellyttävän edellä mainittujen säännösten tulkintaa, se päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Kun kansallisessa lainsäädännössä ei asiasta säädetä, onko kuitenkin mahdollista käytännössä soveltaa kyseisiä yhteisön oikeussääntöjä muihin kuin luonnollisiin henkilöihin ja erityisesti oikeuskelpoisiin yhtiöihin?

2) Mikäli ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, mitkä ovat välttämättömät ja riittävät edellytykset sille, että muun kuin luonnollisen henkilön ja erityisesti oikeuskelpoisen yhtiön voidaan katsoa olevan päätoiminen maanviljelijä?"

Ennakkoratkaisukysymysten tutkittavaksi ottaminen

18 Komissio esittää ensiksi epäilyksensä siitä, täyttyvätkö esitettyjen kysymysten tutkittavaksi ottamisen edellytykset.

19 Komissio huomauttaa, että kysymykset on esitetty oikeudenkäynnissä, joka koskee sellaisen kansallisen verosäännöksen soveltamista, jonka mukaan maanviljelijöiden maa-alueiden hankinnasta suorittamien rekisteröintimaksujen alennuksia sovelletaan vain päätoimisiin maanviljelijöihin.

20 Komissio toteaa, että asiassa C-162/91, Tenuta il Bosco, 15.10.1992 antamassaan tuomiossa (Kok. 1992, s. I-5279, 26 kohta) yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että maanviljelijöiden maanviljelysmaan hankinnasta suorittamien rekisteröintimaksujen alennukset eivät kuulu asetuksen N:o 797/85 soveltamisalaan vaan ne kuuluvat yksinomaan kansallisen oikeuden piiriin. Komissio korostaa

lisäksi sitä, että kansallisessa verosäännöksessä käytetyn päätoimisen maanviljelijän käsite ei viittaa yhteisön lainsäädännössä tarkoitettuun käsitteeseen.

21 Tältä osin on todettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perustamissopimuksen 177 artiklassa säädetty menettely on yhteisöjen tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten välisen yhteistyön väline, jonka avulla yhteisöjen tuomioistuin esittää kansallisille tuomioistuimille ne yhteisön oikeuden tulkintaan liittyvät seikat, joita ne tarvitsevat ratkaistakseen niiden käsiteltäviksi saatetut asiat. Tästä seuraa, että yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on kunkin asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen yhteisöjen tuomioistuimelle esittämillä kysymyksillä merkitystä asian kannalta (ks. erityisesti yhdistetyt asiat C-297/88 ja C-197/89, Dzodzi, tuomio 18.10.1990, Kok. 1990, s. I-3763, 33 ja 34 kohta ja asia C-231/89, Gmurzynska-Bscher, tuomio 8.11.1990, Kok. 1990, s. I-4003, 18 ja 19 kohta).

22 Kansallisen tuomioistuimen tekemä ennakkoratkaisupyyntö voidaan jättää tutkimatta ainoastaan silloin, kun on ilmeistä, että perustamissopimuksen 177 artiklan mukaista menettelyä käytetään väärään tarkoitukseen ja että sillä itse asiassa pyritään saamaan yhteisöjen tuomioistuimen ratkaisu näennäisen oikeudenkäyntiasian avulla, tai kun on selvää, että yhteisön oikeutta ei suoraan eikä välillisesti sovelleta kyseisen asian olosuhteissa (ks. asia C-28/95, Leur-Bloem, tuomio 17.7.1997, Kok. 1997, s. I-4161, 26 kohta).

23 Tässä tapauksessa on todettava, että vaikka ennakkoratkaisupyynnöstä käy ilmi, että sen jälkeen kun Monte Arcosu oli vaatinut sovellettavaksi maa-alueiden hankinnasta suoritettavan rekisteröintimaksun osalta 8 prosentin verokantaa, josta säädetään 26.4.1986 annetun presidentin asetuksen nro 131 liitteenä olevan tariffin 1 §:n 1 momentissa, se vaati Organismo Comprensoriale n. 24 della Sardegnalta, että tämä rekisteröisi Monte Arcosun päätoimisista maanviljelijöistä

pidettävään rekisteriin, ennakkoratkaisupyynnöstä käy myös ilmi, että pääasia koskee ainoastaan mainittuun rekisteriin merkitsemisen epäämistä, joka — kuten komissio on todennut — ei ainoastaan estä alennetun rekisteröintimaksun kantamista Monte Arcosulta vaan estää sitä täysin tai ainakin vaikeuttaa sitä saamasta yhteisön lainsäädännössä tarkoitettuja etuuksia.

24 Edellä esitetystä seuraa, että ennakkoratkaisukysymykset otetaan tutkittavaksi.

Ennakkoratkaisukysymykset

25 Ennakkoratkaisupyynnöstä käy ilmi, että ensimmäisessä ja toisessa kysymyksessään, jotka on tutkittava yhdessä, Tribunale civile e penale di Cagliari kysyy, voiko kansallinen tuomioistuin soveltaa ja millä edellytyksillä asetuksen N:o 797/85 2 artiklan 5 kohtaa ja asetuksen N:o 2328/91 5 artiklan 5 kohtaa pääomayhtiöihin silloin kun jäsenvaltion lainsäätäjä ei ole kansallisessa oikeusjärjestyksessään antanut tarvittavia säännöksiä asetusten täytäntöönpanosta.

26 Tältä osin on todettava, että vaikka mainittujen asetusten säädöksillä on asetusten luonteen ja yhteisön oikeuslähteiden järjestelmässä olevan tehtävän nojalla yleensä välitön oikeusvaikutus kansallisissa oikeusjärjestyksissä ilman, että kansallisten viranomaisten olisi ryhdyttävä täytäntöönpanotoimiin, asetusten tiettyjen säädösten täytäntöönpano voi kuitenkin edellyttää, että jäsenvaltiot toteuttavat tällaisia toimia.

27 Näin on asetuksen N:o 797/85 2 artiklan 5 kohdan ja asetuksen N:o 2328/91 5 artiklan 5 kohdan osalta, joissa säädetään, että jäsenvaltioiden on luonnollisia henkilöitä koskevat kriteerit huomioon ottaen määriteltävä päätoimisen viljelijän käsite, siltä osin kuin on kyse muista kuin luonnollisista henkilöistä.

28 Kun nimittäin otetaan huomioon se harkintavalta, jota jäsenvaltioilla on mainittujen säännösten täytäntöönpanossa, ei voida katsoa, että yksityiset oikeussubjektit voisivat vedota näissä säännöksissä säädettyihin oikeuksiin silloin, kun jäsenvaltiot eivät ole toteuttaneet asianomaisia täytäntöönpanotoimia.

29 Edellä esitetystä seuraa, että pääomayhtiöt eivät voi vedota kansallisissa tuomioistuimissa asetuksen N:o 797/85 2 artiklan 5 kohtaan ja asetuksen N:o 2328/91 5 artiklan 5 kohtaan siinä tarkoituksessa, että ne luokiteltaisiin päätoimisiksi maanviljelijöiksi, silloin kun jäsenvaltion lainsäätäjä ei ole kansallisessa oikeusjärjestyksessään antanut tarvittavia säännöksiä asetusten täytäntöönpanemiseksi.

Oikeudenkäyntikulut

30 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneelle komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto)

on ratkaissut Tribunale civile e penale di Cagliarin 26.3.1998 tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

Pääomayhtiöt eivät voi vedota kansallisissa tuomioistuimissa maatalouden rakenteiden tehokkuuden parantamisesta 12 päivänä maaliskuuta 1985 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 797/85 2 artiklan 5 kohtaan ja maatalouden rakenteiden tehokkuuden parantamisesta 15 päivänä heinäkuuta 1991 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2328/91 5 artiklan 5 kohtaan siinä tarkoituksessa, että ne luokiteltaisiin päätoimisiksi maanviljelijöiksi, silloin kun jäsenvaltion lainsäätäjä ei ole kansallisessa oikeusjärjestyksessä antanut tarvittavia säännöksiä asetusten täytäntöönpanemiseksi.

Gulmann Skouris Macken

Julistettiin Luxemburgissa 11 päivänä tammikuuta 2001.

R. Grass

kirjaaja

C. Gulmann

kuudennen jaoston puheenjohtaja